

Redagavo: Ramunė Lūžaitė (1997.02.04)

Neoficialus įstatymo tekstas

Pakeitimai:

1.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. 1-835, 95.04.04, Žin., 1995, Nr. 30-683 (95.04.07)
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VIETOS SAVIVALDOS ĮSTATYMO 7 STRAIPSNIO PAKEITIMO
2.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. 1-1033, 95.07.05, Žin., 1995, Nr. 59-1486 (95.07.19)
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VIETOS SAVIVALDOS ĮSTATYMO PAPILDYMO
3.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. 1-1041, 95.09.14, Žin., 1995, Nr. 79-1820 (95.09.27)
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VIETOS SAVIVALDOS ĮSTATYMO 19 STRAIPSNIO PAPILDYMO
4.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. 1-1227, 96.03.14, Žin., 1996, Nr. 33-804 (96.04.12)
LIETUVOS RESPUBLIKOS VIETOS SAVIVALDOS ĮSTATYMO 29 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMAS
5.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. 1-1262, 96.03.28, Žin., 1996, Nr. 35-869 (96.04.19)
LIETUVOS RESPUBLIKOS VIETOS SAVIVALDOS ĮSTATYMO 17 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMAS
6.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. I-1330, 96.05.07, Žin., 1996, Nr. 50-1196 (96.05.29)
LIETUVOS RESPUBLIKOS VIETOS SAVIVALDOS ĮSTATYMO 15, 18 IR 23 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMAS

Šis įstatymas įsigalioja nuo 1997 metų sausio 1 d.

*** Pabaiga ***

VIETOS SAVIVALDOS ĮSTATYMAS

1994 m. liepos 7 d. Nr. I-533
Vilnius

I skyrius BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis. Vietos savivaldos samprata ir įstatymo paskirtis

Vietos savivalda (toliau - savivalda) - tai Lietuvos Respublikos teritorijos administracinio vieneto gyventojų išrinktos vietos valdžios institucijų teisė ir reali galia pagal Lietuvos Respublikos Konstituciją ir įstatymus laisvai ir savarankiškai savo atsakomybe reguliuoti bei tvarkyti visuomenės reikalus ir tenkinti vietos gyventojų poreikius.

Savivaldybė - tai valstybės teritorijos administracinis vienetas, kurio gyventojų bendruomenė turi valstybės laiduotą savivaldos teisę.

Savivaldybės gyventojų bendruomenė - tai konkrečios savivaldybės gyventojai, susiję savivaldos teisiniais santykiais.

Savivaldos teisinius santykius reguliuoja Lietuvos Respublikos Konstitucija, šis ir kiti įstatymai, tarybų statutai.

Šis įstatymas nustato bendrą savivaldos institucijų organizavimo ir veiklos tvarką.

Jeigu savivaldybei deleguojamos kitokios valstybės valdymo ar administravimo funkcijos arba to reikia jos išskirtiniam statusui įgyvendinti, tai įstatymai gali nustatyti ir kitokią tos savivaldybės institucijų organizavimo ir veiklos tvarką.

2 straipsnis. Savivaldos principai

Savivalda realizuojama vadovaujantis šiais principais:

- 1) savivaldybės ir valstybės interesų derinimo;
- 2) tiesioginio toje savivaldybėje gyvenančių Lietuvos Respublikos piliečių dalyvavimo savivaldybės tarybos rinkimuose, apklausose, gyventojų sueigose ir peticijose;
- 3) savivaldos institucijų bei jų pareigūnų atskaitingumo gyventojams;
- 4) viešumo ir reagavimo į gyventojų nuomonę;
- 5) teisėtumo ir socialinio teisingumo;
- 6) ekonominio savarankiškumo.

3 straipsnis. Savivaldos teritorinis pagrindas

Savivaldos teisė laiduojama įstatymo numatytiems valstybės teritorijos administraciniais vienetams.

II skyrius SAVIVALDOS INSTITUCIJOS, JŲ ORGANIZAVIMO IR VEIKLOS TVARKA

4 straipsnis. Savivaldos institucijos

Savivaldos institucijos yra:

- 1) renkama atstovaujamoji - savivaldybės taryba (toliau - taryba);
- 2) vykdomosios - savivaldybės meras arba savivaldybės meras ir savivaldybės valdyba (sudaroma tarybos sprendimu);
- 3) kontrolės - savivaldybės kontrolierius.

Kadencijos pradžioje pasirenkta vykdomųjų institucijų, išvardintų šio straipsnio antrajame punkte, struktūra nekeičiama iki tarybos įgaliojimų pabaigos.

Per du mėnesius nuo pirmojo naujai išrinktos tarybos posėdžio sušaukimo dienos turi būti išrinkti savivaldybės meras, mero pavaduotojas, suformuotos savivaldos institucijos, patvirtinta administracijos struktūra bei tarybos statutas.

Savivaldybės institucijų įgaliojimai pasibaigia, kai į pirmąjį posėdį susirenka naujai išrinkta taryba. Pirmajame tarybos posėdyje atsistatydina meras, valdyba ir kontrolierius, o taryba paveda jiems eiti pareigas tol, kol nustatyta tvarka bus išrinkti ar paskirti nauji pareigūnai.

5 straipsnis. Taryba

Tarybų narius dvejiems metams renka savivaldybės gyventojai - Lietuvos Respublikos piliečiai, remdamiesi visuotine, lygia ir tiesiogine rinkimų teise, slaptu balsavimu Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo nustatyta tvarka.

Taryba įgyvendina valstybės laiduotą savivaldos teisę ir turi juridinio asmens teises.

Taryba sudaro komitetus, komisijas ir kitus Lietuvos Respublikos įstatymų numatytus organus.

Tarybos struktūrą ir veiklos tvarką nustato tarybos statutas.

Taryba netenka įgaliojimų prieš terminą, kai savivaldybės teritorijoje laikinai įvedamas tiesioginis valdymas.

6 straipsnis. Tarybos veiklos formos

Tarybos darbo tvarką nustato šis įstatymas ir jos priimtas statutas.

Posėdis yra pagrindinė tarybos veiklos forma.

Taryba savo įgaliojimus vykdo svarstydamą ir sprendimą klausimus tarybos, komitetų bei komisijų posėdžiuose, frakcijų ir grupių pasitarimuose. Taryba svarstomais klausimais priima sprendimus ir organizuoja jų įgyvendinimą bei kontrolę.

Taryba ne rečiau kaip vieną kartą per metus turi informuoti gyventojus apie savo ir jos suformuotų institucijų veiklą, šalinti nurodytus darbo trūkumus, įgyvendinti konstruktyvius pasiūlymus.

Pagrindinėje darbovietėje negautas atlyginimas už tarybos posėdžiuose praleistą laiką tarybos nariams mokamas ir su darbu taryboje susijusios išlaidos kompensuojamos tarybos nustatyta tvarka.

7 straipsnis. Tarybos posėdis

Tarybos posėdis yra teisėtas, jeigu jame dalyvauja nustatyto viso tarybos narių skaičiaus dauguma.

Pirmąjį naujai išrinktos tarybos posėdį šaukia atitinkamos rinkimų komisijos pirmininkas ne vėliau kaip per dvi savaites po rinkimų rezultatų paskelbimo. Jį pradeda rinkimų komisijos pirmininkas ir pirmininkauja iki mero išrinkimo. Jeigu komisijos pirmininkas posėdžio nešaukia, tarybos nariai renkasi patys kitą dieną pasibaigus dviejų savaičių terminui.

Kitus tarybos posėdžius šaukia meras, o jei jo nėra - mero pavaduotojas savo iniciatyva arba komiteto, valdybos siūlymu, taip pat kai to raštu reikalauja ne mažiau kaip 1/3 nustatyto skaičiaus tarybos narių, nurodydami svarstytinus klausimus. Meras, mero pavaduotojas privalo sušaukti posėdį ir teikti svarstyti pasiūlytus klausimus ne vėliau kaip per dvi savaites nuo tarybos narių reikalavimo gavimo.

Jeigu per nustatytą laiką posėdis nesušaukiamas, jį gali šaukti ne mažiau kaip 1/3 visu tarybos narių, apie tai raštu pranešę kitiems tarybos nariams ir gyventojams. Jei meras ir jo pavaduotojas posėdyje nedalyvauja, pirmininkauja ir visus posėdyje priimtus dokumentus pasirašo vienas iš tarybos narių.

Apie posėdžio sušaukimą bei parengtus svarstyti klausimus meras, jo pavaduotojas arba 1/3 tarybos narių praneša visiems tarybos nariams ir gyventojams ne vėliau kaip prieš tris dienas iki posėdžio pradžios.

Klausimus svarstyti tarybai pateikia komitetai, komisijos, tarybos nariai, meras, valdyba. Tarybos posėdžio darbotvarkę sudaro meras. Ji gali būti papildyta ar pakeista tarybos sprendimu komitetui ar komisijai, frakcijai, grupei, kontrolieriui ar Vyriausybės atstovui pasiūlius.

Tarybos sprendimai priimami posėdyje dalyvaujančių jos narių balsų dauguma. Jei balsai pasiskirsto po lygiai, sprendžiamąjį balsą turi meras. Tarybos narys neturi balsavimo teisės, kai sprendžiami su juo susiję turiniai ir finansiniai klausimai. Tarybos sprendimai įsigalioja kitą dieną po jų paskelbimo, jeigu juose nenustatyta vėlesnė įsigaliojimo data.

Tarybos posėdžiai yra protokoluojami. Protokolą ir tarybos sprendimus pasirašo meras. Sprendimą dėl mero išrinkimo pasirašo rinkimų komisijos ar posėdžio pirmininkas.

Tarybos posėdžiai šaukiami ne rečiau kaip vieną kartą per ketvirtį.

Tarybos posėdžiai yra vieši. Juose turi teisę dalyvauti ir pasisakyti kontrolierius, valdybos nariai, Vyriausybės atstovas, Lietuvos Respublikos Seimo nariai. Įmonių, įstaigų, organizacijų atstovų ir gyventojų dalyvavimo tarybos posėdžiuose tvarką nustato tarybos statutas.

Tarybos posėdžiuose svarstomi tik tie klausimai, dėl kurių tarybos statuto nustatyta tvarka yra pateikti sprendimų projektai.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. 1-835, 95.04.04, Žin., 1995, Nr. 30-683 (95.04.07)

8 straipsnis. Tarybos komitetai

Tarybos komitetai - tai tarybos organai, sudaromi klausimams preliminariai nagrinėti, rengti ir teikti tarybai, merui, valdybai bei kontroliuoti, kaip laikomasi įstatymų ir vykdomi tarybos, mero, valdybos sprendimai.

Komitetai gali svarstyti savo kompetencijos klausimus ir priimti rekomendacinius sprendimus, kuriuos turi apsvarstyti rekomendacijas ar pasiūlymus gavusios savivaldos institucijos, administracijos padaliniai, savivaldybės įmonės bei organizacijos.

Komitetai taip pat teikia pasiūlymus ir išvadas dėl tarybai svarstyti pateiktų sprendimų ir kitų dokumentų projektų.

Komitetai sudaromi iš tarybos narių. Komitetų ir jų narių skaičių, kompetenciją bei darbo tvarką nustato tarybos statutas. Komitetų pirmininkai renkami mero siūlymu.

Komitetų posėdžiai protokoluojami. Išvadas ir sprendimus pasirašo komitetų pirmininkai.

9 straipsnis. Meras, mero pavaduotojas

Taryba savo įgaliojimų laikui iš tarybos narių renka savivaldybės merą ir mero siūlymu - mero pavaduotoją. Meras, mero pavaduotojas renkami slaptu balsavimu. Meras, mero pavaduotojas laikomi išrinktais, jeigu už jų kandidatūras balsavo nustatyto viso tarybos narių skaičiaus dauguma.

Už savarankiškosios kompetencijos įgaliojimų vykdymą meras, mero pavaduotojas yra atsakingi ir atskaitingi tarybai.

Meras, mero pavaduotojas yra tiesiogiai atsakingi už valstybės deleguotų įgaliojimų vykdymą. Jei meras, mero pavaduotojas nevykdo arba blogai vykdo valstybės deleguotus įgaliojimus, Vyriausybė apie tai praneša tarybai, o šiuos pareigūnus išpėja ir nustato terminą trūkumams pašalinti. Jeigu per nustatytą laiką trūkumai nepašalinami, Vyriausybė savo nutarimu kreipiasi į tarybą dėl mero, mero pavaduotojo atleidimo. Vyriausybės kreipimasis tarybos posėdyje turi būti apsvarstytas per dvi savaites. Jeigu taryba mero, mero pavaduotojo neatleidžia, Vyriausybė kreipiasi į Seimą dėl tiesioginio valdymo įvedimo.

Meras, mero pavaduotojas taip pat netenka savo įgaliojimų, jeigu:

- 1) įsigalioja teismo nuosprendis dėl jų padarytų nusikaltimų;
- 2) jie neatsisako kito darbo ar pareigų pagal šio straipsnio dešimtąją dalį;
- 3) savivaldybės teritorijoje laikinai įvedamas tiesioginis valdymas.

Prieš terminą motyvuotu tarybos sprendimu meras, mero pavaduotojas gali būti atleisti iš pareigų 1/3 tarybos narių iniciatyva, jeigu už tai balsuoja nustatyto viso tarybos narių skaičiaus dauguma.

Meras, mero pavaduotojas gali būti atleisti iš pareigų prieš terminą ir kitais Darbo sutarties įstatyme nustatytais pagrindais ir tvarka.

Jeigu sprendimas atleisti merą, mero pavaduotoją nepriimamas, tai šį klausimą svarstyti galima tik po pusės metų, išskyrus tuos atvejus, kai išaiškėja šio straipsnio ketvirtitojoje dalyje išvardintos aplinkybės.

Pasibaigus įgaliojimų laikui, jeigu meras, mero pavaduotojas neišrenkami naujam terminui ir jų negalima grąžinti į ankstesnį darbą (pareigas), išmokama trijų mėnesių jų vidutinio darbo užmokesčio dydžio išeitinė pašalpa.

Mero, mero pavaduotojo atlyginimą pagal Vyriausybės patvirtintus normatyvus nustato taryba.

Meras, mero pavaduotojas negali eiti jokių kitų renkamų ar skiriamų pareigų, dirbti jokiose kitose valstybinėse ar privačiose įmonėse ir gauti papildomai jokio kito atlyginimo, išskyrus atlyginimą už kūrybinę veiklą.

Mero pavaduotojas vykdo mero jam deleguotus įgaliojimus ir atlieka visas mero pareigas, kai šio nėra.

Mero pavaduotojas pirmininkauja tarybos bei valdybos posėdžiui, kai svarstomi su mero asmeniu susiję klausimai.

Merui, mero pavaduotojui įgaliojimai pratęsiami ir po naujų rinkimų iki reikalų perdavimo naujai išrinktam merui, mero pavaduotojui arba Vyriausybės įgaliotiniui, kai savivaldybės teritorijoje laikinai įvedamas tiesioginis valdymas.

10 straipsnis. Valdyba

Taryba gali nuspręsti ir savo įgaliojimų laikui iš tarybos narių sudaryti kolegialią vykdomąją instituciją - valdybą, nustatydamą ir jos narių skaičių.

Atskirais įstatymuose nurodytais atvejais sudaryti valdybą gali būti privaloma, o jos sudėtis reglamentuota.

Jeigu valdyba sudaroma, į ją pagal pareigas įeina meras ir mero pavaduotojas. Valdybos narių kandidatūras tarybai tvirtinti teikia meras.

Valdybos posėdis yra teisėtas, jeigu jame dalyvauja ne mažiau kaip 2/3 visų jos narių.

Valdybos posėdžio darbotvarkę sudaro meras. Ji gali būti papildyta ar pakeista valdybos sprendimu, pasiūlius valdybos nariams, kontrolieriui ar Vyriausybės atstovui.

Valdybos posėdžiai protokoluojami. Posėdžių protokolus pasirašo meras.

Valdybos sprendimai priimami posėdyje dalyvaujančių narių balsų dauguma. Valdybos sprendimai įsigalioja kitą dieną po jų paskelbimo, jeigu pačiuose aktuose nenustatyta vėlesnė jų įsigaliojimo data. Valdybos sprendimus tarybos savarankiškosios kompetencijos klausimais privalo pasirašyti meras. Meras turi teisę nepasirašyti valdybos sprendimų, susijusių su valstybės deleguotomis funkcijomis, jeigu jie prieštarauja įstatymams. Piliečių ir organizacijų teises pažeidžiantys mero veiksmai dėl sprendimo nepasirašymo gali būti skundžiami teisme.

Taryba gali 1/3 tarybos narių iniciatyva pareikšti nepasitikėjimą visa valdyba, jeigu ši sudaroma, arba atskiru valdybos nariu, jeigu už tai balsuoja nustatyto viso tarybos narių skaičiaus dauguma. Kai pareiškiamas nepasitikėjimas, valdyba ar atskiras jos narys privalo iš pareigų atsisistatinti. Jeigu sprendimas pareikšti nepasitikėjimą nepriimamas, tai ši klausimą svarstyti galima tik po pusės metų.

Valdybos įgaliojimai pratęsimi ir po tarybos narių rinkimų iki naujos valdybos sudarymo.

11 straipsnis. Administracija

Tarybos, mero, valdybos sprendimus įgyvendina bei tarybą, merą, valdybą techniškai aptarnauja administracija.

Administracijos struktūrą, jos nuostatus tvirtina taryba, o etatus bei administracijos darbuotojų atlyginimus – meras (valdyba, jeigu ji sudaroma), vadovaudamasis įstatymų arba Vyriausybės nutarimų patvirtintais normatyvais ir neviršydamas nustatyto mokesčio fondo.

Administracijai vadovauja administratorius.

Administratorius:

- 1) yra atskaitingas merui, vykdo jo potvarkius ir nurodymus;
- 2) organizuoja tarybos ir valdybos posėdžių parengimą ir dokumentų įforminimą;
- 3) atsako už administracijos vidaus darbo tvarką;
- 4) pagal savo kompetenciją leidžia išakymus.

Administratorių skiria ir atleidžia meras. Jeigu sudaroma valdyba, ji skiria ir atleidžia administratorių mero teikimu.

Administracijos padalinių vadovus, jų pavaduotojus, merui pritarus, skiria ir atleidžia administratorius. Kitus administracijos tarnautojus priima į darbą ir atleidžia administratorius.

Administracijos darbuotojai negali būti tarybos, kurią jie aptarnauja, nariai.

12 straipsnis. Seniūnas

Seniūnas yra administracijos pareigūnas seniūnijoje. Jį skiria ir iš pareigų atleidžia meras.

Seniūnas paprastai turi būti tos seniūnijos gyventojas – Lietuvos Respublikos pilietis.

Pasibaigus įgaliojimų laikui, jeigu seniūnas neskiriamas naujam terminui ir jo negalima gražinti į ankstesnį darbą, jam išmokama trijų mėnesių vidutinio darbo užmokesčio dydžio išeitinė pašalpa.

Seniūno įgaliojimai tęsiasi ir po naujų tarybos narių rinkimų iki reikalų perdavimo naujai paskirtam seniūnui.

Seniūno atlyginimą pagal Vyriausybės patvirtintus normatyvus nustato meras (valdyba, jeigu ji sudaroma).

13 straipsnis. Kontrolierius

Taryba savo įgaliojimų laikui skiria kontrolierių. Kontrolieriumi gali būti Lietuvos Respublikos pilietis, turintis aukštąjį išsilavinimą. Kontrolierius skiriamas slaptu balsavimu. Kontrolierius laikomas paskirtu, jeigu už jo kandidatūrą balsavo nustatyto viso tarybos narių skaičiaus dauguma. Tokia pat tvarka kontrolieriaus teikimu skiriamas kontrolieriaus pavaduotojas.

Kontrolierius, kontrolieriaus pavaduotojas negali eiti jokių kitų renkamų ar skiriamų pareigų, dirbti jokiose kitose valstybinėse ar privačiose įmonėse ir gauti papildomai jokio kito atlyginimo, išskyrus atlyginimą už kūrybinę veiklą.

Jeigu kontrolierius negali eiti savo pareigų arba jo nėra, šias pareigas eina kontrolieriaus pavaduotojas.

Kontrolierius, kontrolieriaus pavaduotojas gali būti atleisti iš pareigų prieš terminą 1/3 tarybos narių iniciatyva motyvuotu tarybos sprendimu, jeigu už tai balsuoja nustatyto viso tarybos narių skaičiaus dauguma.

Jeigu sprendimas atleisti kontrolierių, kontrolieriaus pavaduotoją nepriimamas, tai ši klausimą svarstyti galima tik po pusės metų.

Pasibaigus įgaliojimų laikui, jeigu kontrolierius, kontrolieriaus pavaduotojas neskiriami naujam terminui ir jų negalima gražinti į ankstesnį darbą (pareigas), išmokama trijų mėnesių jų vidutinio darbo užmokesčio dydžio išeitinė pašalpa.

Kontrolieriaus, kontrolieriaus pavaduotojo įgaliojimai tęsiasi ir po tarybos narių rinkimų iki reikalų perdavimo naujai paskirtam kontrolieriui.

III skyrius SAVIVALDOS INSTITUCIJŲ KOMPETENCIJA

14 straipsnis. Bendrosios nuostatos

Savivaldos institucijų kompetencija yra savarankiškoji ir valstybės deleguotoji.

Savivaldos institucijos pagal šio įstatymo joms priskirtą savarankiškąją kompetenciją turi veikimo, iniciatyvos bei sprendimų priėmimo laisvę, kiek tai leidžia Lietuvos Respublikos Konstitucija, įstatymai ir poįstatyminiai aktai. Be to, savivaldybėse

sprendžiamos ir kitos jų gyventojų bendruomenės nariams iškylančios problemos, kurias spręsti nepriskirta valstybės institucijų kompetencijai.

Valstybės funkcijos deleguojamos savivaldybėms šiuo ir kitais įstatymais.

Savivaldos institucijos, priimdamos sprendimus valstybės deleguotosios kompetencijos klausimais, vadovaujasi įstatymais, Vyriausybės nutarimais bei kitais poįstatyminiais aktais.

Valstybės institucijos veikia bei kontroliuoja savivaldos institucijas, įgyvendinančias valstybės deleguotąsias funkcijas, tik įstatymuose numatytais atvejais ir formomis.

15 straipsnis. Tarybos savarankiškoji kompetencija

Taryba:

- 1) renka bei atleidžia iš pareigų merą ir mero pavaduotoją;
- 2) sudaro komitetus, o nutarusi – ir valdybą, administracinę bei kitas komisijas, keičia jų sudėtį, tvirtina mero pasiūlytas komitetų ir komisijų pirmininkų kandidatūras;
- 3) nustato administracijos struktūrą, etatų skaičių, darbo užmokesčio fondą;
- 4) skiria kontrolierių bei jo pavaduotoją;
- 5) priima sprendimus dėl savivaldybės teritorijos suskirstymo į seniūnijas ir nustato jų ribas;
- 6) tvirtina tarybos statutą;
- 7) tvirtina mero (valdybos, jeigu ji sudaroma) bei kontrolieriaus veiklos nuostatus;
- 8) nutraukia tarybos narių įgaliojimus prieš terminą Vietos savivaldybės tarybos nario statuso įstatymo nustatytais atvejais ir tvarka;
- 9) tvirtina savivaldybės biudžetą ir jo įvykdymo apyskaitą;
- 10) tvirtina nebiudžetinių lėšų sudarymo bei naudojimo tvarką, jų panaudojimo apyskaitą;
- 11) skirsto arba įgalioja merą (valdybą, jeigu ji sudaroma) skirstyti papildomas savivaldybės biudžeto lėšas;
- 12) tvirtina kainas ir tarifus už valstybinių savivaldybės įmonių teikiamas gyventojams paslaugas;
- 13) tvirtina iš savivaldybės biudžeto išlaikomų įstaigų ir organizacijų bendrą asignavimų sumą ir darbo užmokesčio fondą;
- 14) įstatymų numatyta tvarka nustato vietines rinkliavas;
- 15) priima sprendimus įsteigti, reorganizuoti ar likviduoti veikiančias pagal įmonių įstatymą savivaldybės įmones ir organizacijas;
- 16) priima sprendimus dėl iš savivaldybės biudžeto lėšų išlaikomų įstaigų, įmonių, organizacijų steigimo, reorganizavimo bei likvidavimo;
- 17) nustato mokėjimų arba kompensacijų už išperkamus žemės sklypus, naudojimąsi savivaldybės įrengimais, objektais bei gamtos ištekliais dydį;
- 18) tvirtina savivaldybės teritorijos plėtojimo generalinį planą ir jo pakeitimus, miestų ir miestelių plėtimo ir kūrimo generalines schemas;
- 19) įstatymų nustatyta tvarka steigia ir tvarko savivaldybės saugomas teritorijas, kraštovaizdžio objektus;
- 20) nustato savivaldybės sutarčių bei susitarimų su savo ir kitų savivaldybių teritorijoje esančiomis įmonėmis, įstaigomis ir organizacijomis, kitomis savivaldybėmis, užsienio įmonėmis tvirtinimo tvarką;
- 21) gali teikti finansines lengvatas savo sąskaita įmonėms, steigiančioms naujas darbo vietas, tenkinančioms kitus būtiniausius gyventojų poreikius;
- 22) naudoja bankų kreditais, ima ir teikia paskolas įstatymų nustatyta tvarka, nustato savivaldybės vykdomųjų institucijų naudojimosi bankų kreditais bei paskolų ėmimo ir teikimo sąlygas;
- 23) nagrinėja tarybos narių keliamus klausimus, priima dėl jų sprendimus;
- 24) išklauso mero (valdybos, jeigu ji sudaroma) bei kitų tarybos sudarytų organų ataskaitas, tarybos narių paklausimus administracijos pareigūnams, savivaldybės įmonių, organizacijų vadovams bei priima dėl jų sprendimus;
- 25) savo iniciatyva, Vyriausybės atstovo arba kitų institucijų siūlymu ar reikalavimu panaikina ar atšaukia įstatymams, Vyriausybės ar tarybos sprendimams prieštaraujančius tarybos, mero (valdybos, jeigu ji sudaroma) bei kitų savivaldos institucijų sprendimus ir potvarkius;
- 26) tvirtina želdinių apsaugos, miestų ir miestelių tvarkymo ir švaros, prekybos turgavietėse ir kitas taisykles, už kurių pažeidimą įstatymų nustatyta administracinė atsakomybė;
- 27) priima sprendimus dėl jungimosi į savivaldybių sąjungas ir dėl prisijungimo prie tarptautinių savivaldos organizacijų;
- 28) tvirtina savivaldybės simbolius, teikia siūlymus patvirtinti savivaldybės herbą;
- 29) teikia siūlymus dėl savivaldybės teritorijos ribų keitimo.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. I-1330, 96.05.07, Žin., 1996, Nr.50-1196 (96.05.29)

16 straipsnis. Valstybės deleguotoji kompetencija

Savivaldos institucijos atlieka civilinės metrikacijos funkcijas, tvarko savivaldybių ir valstybinių bei privataus kapitalo įmonių, visuomeninių organizacijų registrą, taip pat gali valdyti valstybinius parkus (nacionalinius ir regioninius), organizuoti savivaldybių policiją, civilinę ir priešgaisrinę saugą, organizuoti sveikatinimo veiklą savivaldybės teritorijoje Vyriausybės nustatyta tvarka, įgyvendinti kitas įstatymų deleguotas funkcijas.

Savivaldos institucijos, įgyvendindamos deleguotas valstybės funkcijas, vadovaujasi įstatymais, vykdo Vyriausybės nutarimus.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. 1-1033, 95.07.05, Žin., 1995, Nr. 59-1486 (95.07.19)

17 straipsnis. Mero įgaliojimai ir kompetencija

Meras numato tarybos posėdžių darbotvarkes, šaukia tarybos posėdžius ir jiems pirmininkauja, koordinuoja tarybos komitetų ir komisijų veiklą, pasirašo tarybos sprendimus ir posėdžių protokolus. Meras organizuoja tarybos sprendimų įgyvendinimą.

Jei sudaroma kolegiali vykdomoji institucija - valdyba, meras jai vadovauja ir pirmininkauja jos posėdžiams, pasirašo sprendimus savarankiškosios kompetencijos klausimais ir turi teisę nepasirašyti valdybos sprendimų valstybės deleguotosios kompetencijos klausimais, jeigu šie, jo nuomone, prieštarauja įstatymams ar Vyriausybės nutarimams.

Mero darbą reglamentuoja tarybos patvirtinti nuostatai.

Vykdydamas savo įgaliojimus, meras:

1) atstovauja arba įgalioja kitus asmenis atstovauti tarybai ir valdybai teisme, santykiuose su kitomis savivaldybėmis, valstybės ar užsienio valstybių bei savivaldos institucijomis, savivaldybės gyventojais;

2) siūlo mero pavaduotojo, komitetų, komisijų pirmininkų, kitų tarybos sudaromų organų vadovų kandidatūras;

3) skiria ir atleidžia administratorių ir seniūnus; tvirtina seniūno veiklos nuostatus;

4) sudaro ir teikia tarybai tvirtinti sutartis ir susitarimus su savo ir kitų savivaldybių teritorijoje esančiomis įmonėmis, įstaigomis, organizacijomis ir užsienio įmonėmis bei kitomis savivaldybėmis, o jeigu savivaldybės teritorijoje yra laisvoji ekonominė zona, - taip pat sutartis ir susitarimus su šios zonos valdymo bendrove;

5) organizuoja vaikų ir jaunimo bendrąjį lavinimą ir papildomą ugdymą, suaugusiųjų bendrąjį ugdymą, rūpinasi gyventojų kultūros ugdymu, bendrosios ir etnokultūros puoselėjimu, organizuoja gyventojų pirminę sveikatos apsaugą ir sergamumo prevenciją, ligonių, invalidų ir senelių slaugą, rūpinasi teritorijos sanitarija ir kad būtų laikomasi higienos bei gamtos apsaugos reikalavimų, plėtoja gyventojų poilsio ir turizmo industrija;

6) organizuoja invalidų, vienišų nusenusių asmenų rūpybą, priežiūrą ir aptarnavimą, labdaros renginius, tarybos nustatyta tvarka skirsto surinktas lėšas ir aukas.

Vykdydamas šiuos ir kitus įstatymų numatytus įgaliojimus meras priima potvarkius.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. 1-1262, 96.03.28, Žin., 1996, Nr. 35-869 (96.04.19)

18 straipsnis. Valdybos kompetencija

Jeigu taryba sudaro valdybą, tai ši, vykdydama savo įgaliojimus:

1) tarybai pavedus nustato kainas ir tarifus už savivaldybės įmonių teikiamas gyventojams paslaugas;

2) tarybai įgaliojus skirsto papildomas savivaldybės biudžeto lėšas bei kitus išteklius;

3) organizuoja teritorijos raidos analizę, bendrųjų ilgalaikių socialinių, kultūrinių, ūkinių, investicinių, demografinių, ekologinių ir kitų programų projektų rengimą;

4) organizuoja tarybos patvirtintų programų įgyvendinimą savivaldybės teritorijoje;

5) organizuoja teritorijos generalinio plano, jo pakeitimų projektų bei detalių planų rengimą;

6) kontroliuoja, kaip laikomasi visų objektų statybos, plėtimo ir rekonstrukcijos, pastatų ir teritorijos statybų, kraštovaizdžio, architektūros bei kultūros paminklų apsaugos reikalavimų;

7) teikia tarybai spręsti arba pati sprendžia socialinės ir gamybinės infrastruktūros objektų projektavimo ir statybos klausimus, prižiūri, kad būtų nustatyta jų eksploatavimo tvarka, o prireikus - atliekamos užsakovo funkcijos;

8) sudaro ir teikia tarybai tvirtinti biudžeto projektą, biudžeto įvykdymo apyskaitą;

9) kontroliuoja, kaip laikomasi tarybos nustatytų taisyklių, už kurių pažeidimą numatyta administracinė atsakomybė;

10) įstatymų nustatyta tvarka organizuoja gyvenamųjų patalpų statybą, eksploataciją, sudaro ir tvarko piliečių eiles valstybės paramai gauti, nuomoja ir parduoda savivaldybių fondo gyvenamąsias patalpas;

11) tiria ir analizuoja migracijos procesus, kartu su teritorinėmis darbo biržomis organizuoja racionalų gyventojų užimtumą, gyventojų kvalifikacijos kėlimą, perkvalifikavimą bei viešuosius darbus;

12) kartu su kitomis valstybės institucijomis rengia ir įgyvendina prevencines priemones, gyventojų gelbėjimą nuo katastrofų, stichinių nelaimių, epidemijų, užkrečiamų ligų, likviduoja jų padarinius;

13) rengia tarybai pasiūlymus steigti, reorganizuoti ir likviduoti iš savivaldybės biudžeto lėšų išlaikomas įstaigas, įmones ir organizacijas;

14) valdo, naudoja ir saugo savivaldybės turta;

15) rengia gyventojų susirinkimus, kuriuose ne rečiau kaip kartą per metus pateikia informaciją apie savivaldybės reikalus, taip pat kartą per metus ir pagal reikalavimą atsiskaito už savo veiklą tarybai.

Valdybos kompetenciją reguliuoja tarybos patvirtinti nuostatai.

Jeigu valdyba nesudaroma, tai visus valdybai priskirtus įgaliojimus vykdo meras.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. I-1330, 96.05.07, Žin., 1996, Nr. 50-1196 (96.05.29)

19 straipsnis. Seniūno kompetencija

Seniūno darbą reglamentuoja jo veiklos nuostatai.

Seniūnas:

- 1) mero pavedimu rengia ir teikia mero potvarkių (valdybos sprendimų, jeigu ji sudaroma) projektus seniūnijos klausimais;
- 2) teikia merui rekomendacijas dėl socialinės globos;
- 3) teikia merui pasiūlymus dėl savivaldybės saugomų teritorijų ir kraštovaizdžio objektų priežiūros;
- 4) renka jo kompetencijai priskirtus statistikos duomenis;
- 5) išduoda pažymas seniūnijos gyventojams dėl jų socialinės padėties;
- 6) šaukia seniūnijos gyventojų sueigas;
- 7) organizuoja kapinių priežiūrą;
- 8) renka žinias apie žemės nuomos poreikius;
- 9) organizuoja rinkliavas ir vietinių mokesčių rinkimą;
- 10) tvarko ūkines knygas;
- 11) kontroliuoja ir teikia savivaldybei informaciją apie tarybos (valdybos, jeigu ji sudaroma) sprendimų, mero potvarkių įgyvendinimą seniūnijos teritorijoje;
- 12) kaimo vietovėse registruoja gimimus bei mirtis, išduoda leidimus laidoti, įstatymų nustatyta tvarka atlieka notarinius veiksmus, įrašo Lietuvos Respublikos piliečio pase duomenis apie nuolatinę gyvenamąją vietą;
- 13) atlieka kitas mero potvarkiu (valdybos sprendimu, jeigu ji sudaroma) deleguotas funkcijas.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. 1-1041, 95.09.14, Žin., 1995, Nr. 79-1820 (95.09.27)

20 straipsnis. Kontrolieriaus kompetencija

Kontrolierius, neviršydamas Lietuvos Respublikos įstatymų ir tarybos sprendimų nustatytų įgaliojimų, prižiūri, kaip naudojamos savivaldybės biudžeto lėšos, ar teisėtai, tikslingai ir efektyviai eksploatuojama savivaldybės nuosavybė, taip pat savivaldybei patikėta valstybės nuosavybė.

Kontrolieriaus veiklą reglamentuoja nuostatai. Kontrolierius pagal savo kompetenciją leidžia įsakymus.

Kontrolierius:

- 1) vadovauja kontrolieriaus tarnybai, priima į darbą ir atleidžia tarnybos darbuotojus (neviršydamas biudžeto asignavimų ir nustatyto mokesčių fondo);
 - 2) teikia tarybai išvadą dėl savivaldybės biudžeto vykdymo, dėl nebiudžetinių lėšų ir fondų naudojimo;
 - 3) tarybos, jos komitetų, mero (valdybos, jeigu ji sudaroma) siūlymu arba savo iniciatyva organizuoja patikrinimus bei revizijas administracijoje, savivaldybės valstybinėse ir valstybinėse akcinėse įmonėse, įstaigose, organizacijose;
 - 4) teikia savivaldybės institucijoms išvadą ir pasiūlymus dėl patikrinimų ir revizių rezultatų;
 - 5) atlieka kitus veiksmus, užtikrinančius nustatytų pažeidimų pašalinimą.
- Kontrolierius yra juridinis asmuo.

IV skyrius

SAVIVALDYBIŲ EKONOMINĖS VEIKLOS PAGRINDAS

21 straipsnis. Savivaldybės nuosavybė

Savivaldybės ekonominės veiklos pagrindą sudaro savivaldybės nuosavybė.

Savivaldybės nuosavybė - tai savivaldybei nuosavybės teise priklausantis turtas, kurio savininko funkcijas pagal įstatymus įgyvendina taryba.

Savivaldybės nuosavybės objektus nustato įstatymai.

Savivaldybės nuosavybės teisė atsiranda:

- 1) perduodant įstatymų nustatyta tvarka valstybės nuosavybės objektus savivaldybės nuosavybėn. Šiuo atveju gali būti įstatymuose nustatytos disponavimo tokiais objektais apribojimo sąlygos;
 - 2) sukuriant naujus nuosavybės objektus;
 - 3) sudarant sandorius arba kitais įstatymų nustatytais atvejais.
- Taryba teisę valdyti bei eksploatuoti konkrečius savivaldybės nuosavybės objektus gali deleguoti savo suformuotoms institucijoms arba ūkio subjektams.

22 straipsnis. Turtiniai santykiai, keičiant Lietuvos Respublikos savivaldybių teritorijų ribas

Likviduojant savivaldybę ar keičiant Lietuvos Respublikos teritorijos administracinio vieneto ribas, kitai savivaldybei priskiriama ta savivaldybės nekilnojamojo turto dalis, kuri yra priskiriamąjoje teritorijoje; kitas jos turtas ir skolos paskirstomos savivaldybės proporcingai iš priskiriamos teritorijos juridinių ir fizinių asmenų surenkamiems mokesčiams ir savivaldybės biudžetai.

Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų turtinius ginčus, kilusius dėl teritorijos administracinių vienetų ribų pertvarkymo, sprendžia teismas.

23 straipsnis. Savivaldybės finansai

Savivaldybės finansinius išteklius sudaro savivaldybės biudžetas, nebiudžetės lėšos. Kiekviena savivaldybė turi savarankišką biudžetą. Savivaldybės biudžetas sudaromas ir tvirtinamas vieneriems metams.

Biudžetiniiais metais taryba gali keisti biudžetą ir sudaryti papildomą biudžetą ta pačia tvarka, kokia jis sudaromas ir tvirtinamas.

Lietuvos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų santykius reguliuoja Lietuvos Respublikos biudžetinės sandaros ir Lietuvos Respublikos mokesčių įstatymai.

Savivaldybės biudžeto pajamos formuojamos iš pajamų už jos nuosavybei priklausančio turto eksploatavimą, iš jos teritorijoje esančių įmonių, įstaigų ir organizacijų mokamų mokesčių bei kitų pagal Lietuvos Respublikos įstatymus joms priskirtų pajamų šaltinių.

Jeigu savivaldybių biudžetams priskirtų pajamų neužtenka jų socialinėms reikmėms tenkinti, savivaldybių biudžetams gali būti skiriamos subsidijos iš Lietuvos valstybės biudžeto tikslinėms programoms įgyvendinti.

Papildomos savivaldybių biudžetų pajamos, gautos vykdant biudžetą, taip pat sutaupytos išlaidos lieka savivaldybėms.

Jeigu savivaldybių biudžetų pajamos ar išlaidos dėl Lietuvos valstybės institucijų priimtų aktų keičiasi, pasikeitusios sumos kompensuojamos atitinkamai iš Lietuvos valstybės ar savivaldybės biudžetų. Kompensacijų sumas derina suinteresuotos šalys. Kilus ginčui, galutinį sprendimą priima teismas. Lėšos valstybės deleguotoms funkcijoms įgyvendinti skiriamos iš Lietuvos valstybės biudžeto.

Savivaldybė gali naudotis bankų kreditais, imti ir teikti paskolas įstatymų nustatyta tvarka.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. I-1330, 96.05.07, Žin., 1996, Nr.50-1196 (96.05.29)

V skyrius

SAVIVALDYBIŲ SANTYKIAI SU VALSTYBĖS INSTITUCIJOMIS IR TARPTAUTINĖMIS ORGANIZACIJOMIS

24 straipsnis. Savivaldybių santykiai su valstybės institucijomis

Tarybų ir savivaldybės vykdomųjų institucijų santykiai su valstybės institucijomis grindžiami Lietuvos Respublikos Konstitucija ir įstatymais.

Savivaldos institucijos nėra pavaldžios valstybės institucijoms.

Tais atvejais, kai su savivaldybės interesais susijusius reikalus svarsto aukštesniosios valstybės institucijos, jos apie tai privalo pranešti savivaldybei. Taryba teikia pasiūlymus, kuriuos privalo išnagrinėti aukštesniosios valstybės institucijos.

Vyriausybė ir jos institucijos sprendimus valstybės teritorijos planavimo klausimais derina su savivaldybėmis ir savivaldybių ribas siūlo keisti, atsižvelgdamos į savivaldybių pasiūlymus.

Vyriausybė remia savivaldybes rengiant, tobulinant ir perkvalifikuojant savivaldybių tarnautojus.

Savivaldybės informuojamos ir konsultuojamos valstybės institucijose visais su savivaldybėmis susijusiais klausimais.

25 straipsnis. Lietuvos Respublikos savivaldybių atstovavimas

Lietuvos Respublikos savivaldybėms Seime, santykiuose su Respublikos Prezidentu, Vyriausybėje ir tarptautinėse organizacijose atstovauja Respublikinė savivaldybių asociacija.

VI skyrius

SAVIVALDYBIŲ VEIKLOS TEISINĖS GARANTIJOS

26 straipsnis. Savivaldybių veiklos teisinių garantijų bendrosios nuostatos

Savivaldos institucijų sprendimai, nevirsijantys jų kompetencijos, yra privalomi visoms savivaldybės teritorijoje esančioms įmonėms, įstaigoms ir organizacijoms, taip pat pareigūnams ir gyventojams.

Šio įstatymo nustatytos savivaldybės teisės negali būti varžomos ar ribojamos, išskyrus Lietuvos Respublikos įstatymų numatytus atvejus.

27 straipsnis. Tarybų veiklos teisinė apsauga

Tarybos dėl savo teisių pažeidimų turi teisę kreiptis į teismą.

28 straipsnis. Savivaldos institucijų ir pareigūnų veiklos teisinė priežiūra

Ar savivaldybės laikosi Lietuvos Respublikos Konstitucijos ir įstatymų, ar vykdo Vyriausybės sprendimus, įstatymų nustatyta tvarka prižiūri Vyriausybės atstovai.

Piliečių skundus dėl savivaldybės pareigūnų piktnaudžiavimo ar biurokratizmo tiria Seimo kontrolieriai, kurių įgaliojimus nustato Seimo kontrolierių įstatymas.

Tarybų, jų vykdomųjų institucijų bei pareigūnų aktai ar veiksmai, pažeidžiantys piliečių ir organizacijų teises, gali būti skundžiami teisme.

29 straipsnis. Savivaldybių atributika ir raštvedyba

Savivaldybės herbu laikomas savivaldybės centro herbas. Savivaldybės, kurios neturi nustatyta tvarka patvirtinto savivaldybės herbo, naudoja valstybės herbą.

Savivaldybės herbas naudojamas savivaldybės vėliavoje, vietos savivaldos institucijų, savivaldybės administracijos bei jos padalinių ir pareigūnų antspauduose, merų ženkluose, dokumentų blankuose ir iškabose.

Savivaldybių raštvedyba tvarkoma lietuvių kalba ir turi atitikti valstybės nustatytus raštvedybos reikalavimus.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. 1-1227, 96.03.14,

30 straipsnis. Tiesioginio valdymo įvedimas savivaldybės teritorijoje

Savivaldybės teritorijoje laikinai, bet ne ilgiau kaip iki kadencijos pabaigos, Seimo sprendimu gali būti įvestas tiesioginis valdymas. Įvedus tiesioginį valdymą, savivaldybės taryba ir jos suformuotos vykdomosios institucijos netenka savo įgaliojimų.

Tiesioginis valdymas gali būti įvedamas, jeigu:

1) savivaldos institucijos savo veiksmais kėsina į valstybės teritorijos vientisumą bei konstitucinę santvarką;

2) teismai nustato, kad taryba nesilaiko Lietuvos Respublikos Konstitucijos, nuolat pažeidinėja įstatymus;

3) taryba neišsirenka mero, mero pavaduotojo ir nesuformuoja savivaldos institucijų per šiame įstatyme nustatytą laiką arba tris kartus nesusirenka į mero šaukiamą posėdį;

4) meras ir taryba nesilaiko šio įstatymo 9 straipsnio trečiosios dalies nuostatų.

Siūlymą laikinai įvesti tiesioginį valdymą Seimui gali pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybė, o išvadas dėl tokio siūlymo pagrįstumo Seimui teikia Seimo Savivaldybių komitetas.

Seimas, priimdamas sprendimą laikinai įvesti tiesioginį valdymą, nustato naujų rinkimų į savivaldybės tarybą datą.

Tiesioginį savivaldybės valdymą pagal Lietuvos Respublikos įstatymą "Dėl administracinių teritorinių vienetų tiesioginio valdymo" įgyvendina Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

31 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas

Šis įstatymas įsigalioja pirmą dieną po įvykusių rinkimų į Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybas. Įsigaliojus šiam įstatymui, nustoja galios Lietuvos Respublikos vietos savivaldos pagrindų įstatymas.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

RESPUBLIKOS PREZIDENTAS

ALGIRDAS BRAZAUSKAS

□